

© Fotos entrevista: Joan Miquel Ferrá Moragües

MONTSERRAT CASAS

Rectora de la Universitat de les Illes Balears i presidenta de la Xarxa Lluís Vives

«FER DIVULGACIÓ DE QUALITAT NO ÉS FÀCIL I ‘MÈTODE’ HO HA ACONSEGUIT»

Anna Mateu

Montserrat Casas (Girona, 1955) és catedràtica de Física Atòmica, Molecular i Nuclear i des de 2007 es troba al capdavant de la Universitat de les Illes Balears (UIB) com a rectora. Durant els últims sis mesos ha exercit a més el càrrec de presidenta de la Xarxa Lluís Vives, una associació que aglutina les vint universitats dels territoris de parla catalana, des d'on ha impulsat l'elecció de MÈTODE com a revista de referència de la Xarxa. Ara, a punt de donar el relleu al seu successor, a finals de gener, ens parla del perquè de l'elecció de MÈTODE i sobre la situació de la divulgació i de la ciència en les nostres universitats.

Què ha motivat l'elecció del MÈTODE com a revista de referència de la Xarxa?

Sempre he pensat que el primer que cal fer és assegurar la pervivència d'allò que té qualitat i que s'ha aconseguit amb molt d'esforç. MÈTODE és una revista de divulgació científica de qualitat que no ens podem permetre el luxe que un dia es deixi d'editar. La idea va sorgir d'una conversa amb el doctor Jesús Navarro, de l'IFIC (Institut de Física Corpuscular de València), parlant de la revista MÈTODE va comentar que no tenia cap suport de la Xarxa Vives. Uns dies després vaig coincidir amb el rector de la Rovira i Virgili, Francesc Xavier Grau, aleshores president de la Xarxa, a qui jo mateixa havia de succeir, i vam iniciar les gestions consultant prèviament el rector de la Universitat de València.

Què creu que pot aportar MÈTODE a la Xarxa?

Les vint universitats de la Xarxa comparteixen una mateixa llengua i tenen com a objectiu acostar a la societat la recerca, el desenvolupament i la innovació que duen a terme. Els 59 números de MÈTODE han contribuït sens dubte a tot això i la Xarxa Vives ha de posar-se al seu costat. Penso que, ara que també la Xarxa Vives forma part de l'Institut Ramon Llull, estaria bé fer-la arribar als

centres universitaris estrangers on s'imparteixen classes en català.

En què consisteix la importància d'aquesta revista?

Fer divulgació de qualitat no és fàcil i MÈTODE ho ha aconseguit. Probablement hi ha ajudat el fet d'eleger un monogràfic amb articles curts que tenen prou sentit cada un d'ells i sobretot el fet que són atractius per a un públic ampli. Les entrevistes a científics rellevants i la qualitat de la publicació i de les il·lustracions del text hi ajuden. No oblidem que sobretot els joves viuen la cultura de la imatge. De fet, els guardons rebuts fins ara, com el premi APPEC (2007) i el de Ciència en Acció, són mostres irrefutables de la seva qualitat.

Hi ha hagut algun número que li haja interessat especialment?

El número 57 dedicat a radiacions em toca molt a prop com a professional i és un magnífic treball que val la pena llegir. El número 59, *Comprovat científicament*, és una bona mostra de la manera com la ciència ha estat utilitzada pels dirigents al llarg de la història. Entre els anuals em quedo amb el del 2008, *La mirada de la ciència*, especialment amb les parts de cartografia i l'espècie mística.

Personalment, s'interessa per la divulgació?

M'interessa la divulgació i em preocupa que molts científics no tenim gaire temps per fer-la. És bàsic donar a conèixer els avenços si volem que la societat i les institucions tinguin la recerca, el desenvolupament i la innovació com a prioritat. Cal saber-ho fer bé, i no és fàcil. A més a més, si volem realment entrar en la societat del coneixement, necessitem incrementar la cultura científico-tecnològica de la població i per això cal acostar la ciència a la gent. Els qui gestionam les institucions sabem també que és bàsic difondre els resultats de la

**«ELS GUARDONS REBUTS
FINS ARA, COM EL PREMI
APPEC (2007) I EL DE
CIÈNCIA EN ACCIÓ, SÓN
MOSTRES IRREFUTABLES DE
LA QUALITAT DE 'MÈTODE'»**

Xarxa Vives d'universitats

Universitat Abat Oliba CEU
Universitat d'Alacant
Universitat d'Andorra
Universitat Autònoma de Barcelona
Universitat de Barcelona
Universitat de Girona
Universitat de les Illes Balears
Universitat Internacional de Catalunya
Universitat Jaume I
Universitat de Lleida
Universitat Miguel Hernández d'Elx
Universitat Oberta de Catalunya
Universitat de Perpinyà Via Domitia
Universitat Politècnica de Catalunya
Universitat Politècnica de València
Universitat Pompeu Fabra
Universitat Ramon Llull
Universitat Rovira i Virgili
Universitat de València
Universitat de Vic

UNA XARXA DE CONEIXEMENT

La Xarxa Vives d'universitats va nèixer el 1994 amb l'objectiu de potenciar les relacions entre les institucions universitàries de Catalunya, País Valencià, les Illes Balears, Catalunya Nord i Andorra, basant-se en els vincles geogràfics, històrics, culturals i lingüístics que uneixen aquests territoris. Al llarg dels seus quinze anys de funcionament, aquesta associació ha aconseguit consolidar un espai d'intercanvi i comunicació entre les vint universitats que la integren actualment, entre les quals es troben la Universitat de València i les altres quatre universitats públiques valencianes.

Una de les prioritats de la Xarxa és la difusió del coneixement, i en aquest sentit desenvolupa diverses iniciatives com el Premi de Comunicació Científica Lluís Vives o la Biblioteca Virtual Joan Lluís Vives, que pretén potenciar la digitalització de les obres més representatives de la cultura valenciana, catalana i balear. Amb l'elecció de *Mètode* com la seua revista de referència, la Xarxa no fa sinó reforçar la seua aposta per la divulgació del coneixement i de la investigació que es genera en les nostres universitats.

A. M.

recerca, a la qual cosa podríem dir socialitzar el coneixement, per millorar la percepció que tenen els ciutadans de les universitats i centres de recerca.

Des de la seva experiència com a investigadora, creu que els científics consideren encara la divulgació com una activitat menor?

És possible, però crec que cada vegada més tots estam convençuts de la necessitat de divulgar, encara que no és fàcil fer-ho bé. Els serveis de comunicació de les institucions haurien de tenir persones especialistes en el tema. A la UIB, el Vicerectorat d'Investigació organitza diferents activitats per donar a conèixer la recerca que fa el personal docent i investigador de la nostra universitat.

Personalment, pensa que la divulgació l'han d'incentivar d'alguna manera les institucions científiques i universitàries?

La tasca divulgativa s'ha d'incentivar i tenir-la en compte adequadament en la valoració dels currículums. De fet, en alguns àmbits ja es té en compte en la valoració dels grups de recerca. Per incentivar la divulgació, a la UIB, disposam d'una Direcció de Promoció de la Recerca que, entre altres activitats, té la missió de fer arribar la ciència als ciutadans. Durant l'any 2008, i conjuntament amb un diari de Mallorca, va organitzar un cicle divulgatiu que duia per nom «La ciència a casa» que ha tingut molt bona acollida. També la revista *Enllaç* de la nostra universitat porta a cada número algun reportatge referent a la recerca que es fa a la UIB. A més, participem cada any a la Fira de la Ciència, a la Setmana de la Ciència, a les conferències divulgatives de recerca adreçades als estudiants de secundària. Estic segura que els números de la revista *MÈTODE* que arribaran a la biblioteca també contribuiran a aquesta socialització de la ciència. La nostra comunitat autònoma necessitaria també un museu de la ciència i de la tècnica per ajudar a despertar més l'interès científic i tecnològic de la població.

Quin és el posicionament de la Xarxa Vives en aquest sentit? De quines eines disposa per a donar suport a la divulgació?

La Xarxa Vives té com un dels seus objectius liderar la prestació de serveis innovadors i amb valor afegit a les vint universitats membres i a la societat, i també assolir i reforçar el coneixement i el reconeixement vertebrats per les diverses societats que componen l'entorn d'influència de la Xarxa. Per això, entre els seus àmbits d'actuació es troba la informació i divulgació del coneixement. Per dur-la a terme, durant l'any 2008, es va trans-

formar la revista *NEU* en la revista *BUC*: Universitat, cultura i llibres, en la qual, a més de donar a conèixer les novetats editorials de la Xarxa, hi ha sempre un parell de reportatges de divulgació i una entrevista a un investigador. Penso que la revista *MÈTODE* pot representar un paper molt important en la difusió del coneixement científic que es crea a les universitats de la Xarxa.

Com a rectora, viu de prop tots els canvis que s'estan produint en l'actualitat a la universitat. Quina és la seva opinió sobre la situació dels estudis científics a hores d'ara?

No fa gaire vam celebrar a la nostra universitat l'acte d'investidura com a doctor *honoris causa* de Felicià Fuster; en el meu discurs vaig posar d'exemple la conversa que havia mantingut feia poc amb tres directius d'una empresa tecnològica que m'explicaren part dels seus projectes. Quan els vaig preguntar d'on pensaven treure els científics i enginyers per dur-los a terme, em respongueren: «estam cercant a Polònia». És evident que tenim molt pocs alumnes als estudis científics i tecnològics, no és quelcom que afecti només les universitats, hi ha prou de fer un recorregut pels centres de secundària i veure el nombre d'estudiants de batxillerat científicotecnològic del nostre país. Cal fer feina per aconseguir rompre aquesta dinàmica, ja que un país on la població té poca formació científica i tecnològica és presa fàcil d'aquells que expliquen grandeses que després poden no ser veritat.

Respecte a l'organització dels plans d'estudi, hi ha moltes opinions que critiquen que aquests afavoreixen la separació entre humanitats i ciències, què n'opina?

La nova estructura dels plans d'estudi en un grau no tan especialitzat com les actuals llicenciatures, un màster més especialitzat i un doctorat, afavoreix la interdisciplinarietat. El fet de tenir el primer curs de grau amb unes matèries comunes a cada branca del coneixement facilita també un aprenentatge més flexible. Al llarg dels estudis de grau també es poden cursar assignatures d'altres àmbits del coneixement. De fet, cada universitat ha pogut estructurar els seus plans d'estudi amb flexibilitat, exceptuant els graus que tenen directrius relacionades amb les seves competències profes-

sionals. Als màsters, s'hi pot accedir des de qualsevol grau, això vol dir que un físic o un químic poden fer un màster d'art si el que volen es dedicar-se, per exemple, a problemes de conservació de patrimoni. Per tant, l'estructura marc dels nous plans d'estudi està pensada per afavorir la interdisciplinarietat i no la separació entre humanitats i ciències.

Quina és la salut científica a les universitats que conformen la Xarxa?

Les vint universitats que componen la Xarxa gaudeixen de molt bona salut. Representem un col·lectiu de 400.000 estudiants i 30.000 professors, tenim 930 màsters i 740 programes de doctorat de tots els àmbits del coneixement. A les universitats de la Xarxa es porta a terme més

del 60% de la recerca que es fa a les terres de parla catalana. És evident que hi ha universitats que tenen un pes relatiu més important que d'altres, com són la de Barcelona i la de València, però pressupostàriament totes fan un esforç important en l'àmbit de recerca i els seus grups tenen projectes de convocatòries competitives tant de plans nacionals com de la Comunitat Europea. Per posar-ho de manifest estam elaborant un tríptic amb les dades més rellevants de docència i de recerca i innovació de la Xarxa Vives d'universitats.

Considera que la societat arriba a conèixer realment tota aquesta investigació o hi ha un cert distanciament al respecte?

Penso que la societat només coneix una petita part de la producció científica que es desenvolupa a les universitats i als centres de recerca. També és cert que hi ha poques publicacions dedicades a la divulgació fetes amb rigor i qualitat. A això, s'hi afegeix la poca formació científico-tecnològica que sol tenir la població en general. De tota manera, penso que també estam entrant en un moment en què a la societat s'està produint un canvi de mentalitat; molta gent comença a incorporar al seu vocabulari les paraules R+D+i i tothom comença a ser conscient de la necessitat de la innovació i la tecnologia. Sobretot de la darrera, perquè n'és usuari. És cert que la ciència té un prestigi i que els qui fem feina tenim el deure de contribuir a fer que es conegui millor. ☺

Anna Mateu. Periodista, cap de redacció de *MÈTODE*.

«'MÈTODE' ÉS UNA REVISTA DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA DE QUALITAT QUE NO ENS PODEM PERMETRE EL LUXE QUE UN DIA ES DEIXI D'EDITAR»